

Den 29. januar 2024

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Forslag til rådshenstilling om ”Et mobilt Europa” – muligheder for læringsmobilitet for alle KOM(2023)719

1. Resumé

Kommissionen offentliggjorde sit forslag til rådshenstilling om ”Et mobilt Europa” – muligheder for læringsmobilitet for alle den 15. november 2023. Formålet med forslaget til rådshenstilling er at fremme, at læringsophold i udlandet bliver en almindelig og tilgængelig mulighed for alle som en del af det såkaldte europæiske uddannelsesområde. Forslaget er samtidig en opdatering af rådshenstillingen fra 2011 om ”Unge på vej” – flere unge i læringsmobilitet.

I forslaget henstilles det til medlemsstaterne, at de skal arbejde hen imod følgende tre EU-mål for 2030:

- *Mindst 25 pct. af de færdiguddannede fra videregående uddannelser skal have deltaget i en læringsmobilitet.*
- *Mindst 15 pct. af elever og lærlinge på erhvervsuddannelserne skal have deltaget i en læringsmobilitet.*
- *Inden for alle uddannelses-, ungdoms- og sportsystemer skal personer med såkaldt færre muligheder udgøre mindst 20 pct. af dem, der deltager i læringsmobilitet i udlandet.*

Regeringen ser grundlæggende positivt på Kommissionens intention om at øge læringsmobiliteten på tværs af grænserne i EU. På grund af nye eller uklare definitioner samt manglende data er det dog svært at vurdere realisme og ambitionsniveau i Kommissionens forslag til målsætninger. Endelig er regeringen skeptisk over for Kommissionens forslag om, at medlemsstaterne skal udarbejde nationale handlingsplaner på området, idet regeringen støtter andre og mindre bureaukratiske måder til at udveksle erfaringer på tværs af medlemsstaterne.

2. Baggrund

Kommissionen offentliggjorde sit forslag til rådshenstilling om ”Et mobilt Europa” – muligheder for læringsmobilitet for alle den 15. november 2023. Forslaget er oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 8. december 2023. Forslaget til rådshenstilling, som er en juridisk ikke-bindende retsakt, er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 165 og 166. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

3. Formål og indhold

Formål

Formålet med forslaget til rådshenstilling er at fremme, at læringsophold i udlandet bliver en almindelig og tilgængelig mulighed for alle som en del af det såkaldte europæiske uddannelsesområde. Forslaget er samtidig en opdatering af rådshenstillingen fra 2011 om ”Unge på vej” – flere unge i læringsmobilitet.

Indhold

I forslagets indledende betragtninger fremgår det, at målgruppen for forslaget er lærende og personale inden for alle uddannelsessektorer samt læringsmobilitet for unge, ungearbejdere og personale inden for dagtilbud og sport. Det dækker alle typer læringsmobilitet fra korte ophold i udlandet, gruppemobilitet (studierejser), mobilitet bestående af en blanding af virtuel udveksling og fysisk udveksling, meritmobilitet samt mobilitet for at tage hele uddannelser. Endvidere defineres de centrale begreber.

I forslaget henstilles det til medlemsstaterne, at de i overensstemmelse med de nationale uddannelsessystemer og ungdoms- og sportssektorer skal etablere og arbejde hen imod følgende tre EU-mål for 2030:

- *Inden for videregående uddannelse skal mindst 25 pct. af de færdiguddannede have haft en læringsmobilitetserfaring.*

- Inden for erhvervsuddannelserne skal mindst 15 pct. af erhvervsuddannelseselever have haft en læringsmobilitet i udlandet.
- Inden for alle uddannelses-, ungdoms- og sportssystemer skal personer med færre muligheder udgøre mindst 20 pct. af alle lærende med adgang til læringsmobilitet i udlandet.

Derudover *benstilles det til medlemsstaterne*, at de bør:

- Skabe muligheder for systemisk læringsmobilitet ved bl.a. at gøre læringsmobilitet i udlandet til en integreret del af uddannelsessystemerne ved at medtage muligheden for mobilitetsophold i udlandet i alle læreplaner.
- Styrke sproglæring ved bl.a. at styrke sprogundervisning på alle uddannelsesniveauer og inden for ungdom og sport herunder at undervise på andre EU-sprog end det nationale.
- Styrke deltagelsen i læringsmobilitetsaktiviteter.
- Tilvejebringe information om muligheder for læringsmobilitet ved bl.a. at oprette koordinatore for læringsmobilitet på lokalt niveau.
- Understøtte gennemsigtighed og anerkendelse af læringsresultater bl.a. ved at styrke automatisk anerkendelse af resultater af læringsperioder i udlandet inden for alle uddannelsessektorer.
- Understøtte overgangen til arbejdsmarkedet og jobmobilitet ved at hjælpe elever, studerende og undervisere m.fl. på mobilitet med at få adgang til støtte fra offentlige arbejdsformidlinger og hjælpe lærende med at gennemføre praktikophold i udlandet.
- Gøre læringsmobilitet mere inkluderende og tilgængelig bl.a. ved at opsætte inklusionsmål for læringsmobilitet på nationalt niveau og sikre, at læringsmobilitet er tilgængelig for personer med handicap.
- Gøre læringsmobilitet mere miljømæssigt bæredygtigt.
- Gøre brug af digitale teknologier til fremme af læringsmobilitet.
- Fremme EU's værdier gennem læringsmobilitet bl.a. ved at opfordre alle lærende, undervisere og personale til at deltage i livet i deres værtslande.
- Fremme EU som læringsdestination bl.a. ved at samarbejde tæt om at øge EU's tiltrækningskraft som læringsdestination og lette læringsmobilitet med andre dele af verden.
- Støtte implementeringen af rådshenstillingen ved inden maj 2025 at udvikle handlingsplaner for 2025-2030 på nationalt niveau og notificere Kommissionen om, hvordan rådshenstillingen vil blive implementeret inden for alle uddannelsessektorer og ungdoms- og sportssystemer.

I betragtningerne *anerkendes Kommissionens intention om at bygge videre på eksisterende initiativer for at støtte gennemførelsen af rådshenstillingen og styrke evidensgrundlaget for læringsmobilitet* ved bl.a. at udarbejde retningslinjer for ovennævnte handlingsplaner, fremme brugen af EU-redskaber, der støtter gennemførelsen af læringsophold i udlandet og gennemsigtighed og validering af resultater af læringsophold samt videreudvikle alliancerne af Europæiske Universiteter. Endelig vil Kommissionen samarbejde med medlemsstater og interessenter om yderligere at forbedre kvalitet og tilgængelighed af data.

Endvidere følger to bilag med forslaget til rådshenstilling:

Bilag I En politisk ramme for mobilitet for lærere

Rammen skitserer en række tiltag, der skal gennemføres på skoleniveau samt på lokalt og regionalt niveau og systemniveau for at fjerne hindringer for lærermobiliteten som identificeret i EU's medlemsstater. Ambitionen er, at rammen skal tjene som inspiration for interessenter, der ønsker at udvikle egne strategier for lærermobilitet i overensstemmelse med deres respektive systemer.

Hovedelementerne heri er følgende:

1. Integrere mobilitet i lærernes grunduddannelse og løbende faglige udvikling
2. Forbedre samarbejdet på lokalt plan ved at udvikle og gennemføre en strategisk tilgang til lærermobilitet
 - Integrere lærermobilitet i skolernes overordnede udvikling
 - Tildele de nødvendige ressourcer
3. Fremme fordelene ved læringsmobilitet og støtte den med nødvendig uddannelse

Bilag II En politisk ramme for mobilitet for lærlinge

I dette bilag henstilles det til medlemsstaterne, at de indfører en ramme til støtte for lærlinges mobilitet inden for erhvervsuddannelse, der inkluderer:

1. Krav på systemniveau til fremme af mobiliteten for lærlinge
2. Støtte til lærlinge
3. Støtte til virksomheder

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Forslaget til rådshenstilling i sig selv medfører ingen konsekvenser for dansk ret, da en rådshenstilling er en ikke-bindende retsakt.

7. Konsekvenser

En vedtagelse af forslaget til rådshenstilling har ikke i sig selv konsekvenser for lovgivningen, EU-budgettet, statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

Rådshenstillingen vedrørende EU-målsætninger for øget læringsmobilitet kan medføre merudgifter på EU-budgettet, i det omfang denne ikke kan opnås via omfordeling, men skal opnås via flere midler i Erasmus+, men det nærmere omfang heraf kan ikke estimeres på nuværende tidspunkt, da definitioner og udgangspunkt for målsætningerne er uklare i Kommissionens forslag. Disse merudgifter vil i så fald repræsentere en national udgift svarende til Danmarks forholdsmæssige finansiering af EU's udgifter, der aktuelt udgør ca. 2 pct.

Skulle regeringen vælge at udmønte rådshenstillingen i den fremsatte form, vil henstillingerne om styrket sproglæring og oprettelse af læringsmobilitetskoordinatorer kunne medføre statsfinansielle udgifter. Disse udgifter kan ikke estimeres på nuværende tidspunkt.

Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Dertil vil rådshenstillingen i forhold til undervisningssprog forudses at have lovgivningsmæssige konsekvenser, skulle regeringen vælge at udmønte rådshenstillingen i den fremsatte form.

8. Høring

Forslaget til rådshenstilling blev sendt i skriftlig høring i EU-specialudvalget vedr. uddannelse og ungdom den 21. november 2023. Der indkom følgende høringssvar:

Danske Universiteter:

Danske Universiteter takker for ovennævnte forslag, som er modtaget i høring fra Børne- og Undervisningsministeriet den 21. november 2023. Udkastet har været sendt i høring i det relevante netværk under Danske Universiteter. Aarhus Universitet bemærker, at de bakker op om de gode, ambitiøse mål for mobilitet i europæisk regi.

Kommunernes Landsforening (KL):

KL takker for muligheden for at afgive høringssvar og har enkelte bemærkninger:

- EU's mål om at 15 pct. af eleverne på erhvervsuddannelserne skal på udveksling ('benefit from a learning mobility experience abroad') synes meget ambitiøs og ligger umiddelbart over, hvad der er muligt på fx SOSU-uddannelserne. Ikke desto mindre er en del SOSU-elever allerede i dag på udlandsophold som led i deres uddannelse. Dette foregår bl.a. via Erasmus-programmet.

- Den primære interesse for KL er umiddelbart ift. "learning mobility" og i at tiltrække elever til Danmark (på et studie/praktikophold) mhp. at de vælger at arbejde her efterfølgende. Her er nem adgang til (online) danskundervisning en vigtig faktor, da sprog udgør en betydelig barriere for at kunne være i praktik inden for velfærdsfagene (jf. anbefaling nr. 2 s. 21 – her kunne være behov for yderligere fokus på adgang til "små sprog" som bl.a. dansk).

- Endelig har KL en interesse i, at der er mulighed for en hurtig, smidig, transparent og ubureaukratisk proces for anerkendelse af uddannelse/kompetencer opnået i andre medlemslande (jf. anbefaling 5, s. 22), bl.a. via implementering af de fælles europæiske klassificeringsstandarder for kompetencer og kvalifikationer (jf. 5 – e, s. 23).

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier (DEG):

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier - Lederne (DEG-L) takker for muligheden for at afgive høringssvar ifm. ovenstående høring.

DEG-L finder det indledningsvist positivt, at der er fokus på at forbedre både lærlinge, elever og underviseres muligheder for at hente perspektiver i udlandet gennem læringsmobiliteter. Derudover har DEG-L følgende bemærkninger:

Erhvervsuddannelserne i Danmark er en mangfoldig størrelse, hvorfor det er forskelligt, hvordan den enkelte uddannelse og institution kan gribe mobilitet an. På nogle uddannelser er der stor tradition for internationale mobiliteter, imens det på andre er svære at passe ind. Her finder DEG-L det positivt, at der er fokus på, at mobiliteter kan have forskellige længder, så det kan tilpasses de forskellige erhvervsuddannelser. I den forbindelse vil DEG-L også opfordre til, at der tages hensyn til forskellen på uddannelserne, når det f.eks. foreslås at lave dedikerede mobilitetsmoduler på uddannelserne, da der også her kan være forskel på, hvordan det kan passes ind. Derudover kan DEG-L kun opfordre til, at der søges inspiration hos nogle af de erhvervsuddannelser, som f.eks. har stor succes med at sende folk til udlandet via f.eks. OPU-ordningen.

Derudover hilser DEG-L undervisermobilitet velkomment, men foreningen ser også en række udfordringer, ift. at det kan blive brugt mere på de danske erhvervsskoler. For det første er uddannelsen til underviser på erhvervsuddannelserne ikke nødvendigvis en fuldtidsuddannelse, men en uddannelse, som tages sideløbende med, at der undervises på en erhvervsskole. Derfor er det ikke nødvendigvis lige så nemt at tilrettelægge mobilitetsprogrammer som en del af undervisningen, som det er tilfældet på fuldtids læreruddannelser. Her vil DEG-L opfordre til, at hvis en lignende ordning ønskes udfoldet på uddannelsen i erhvervspædagogik, bør der tages en dialog med professionshøjskolerne og erhvervsskolerne, ift. hvordan dette eventuelt kan gøres.

For det andet, så er det en generel udfordring for erhvervsskolerne at finde timelærere, vikarer og gæstelærere, som kan dække ind for undervisere, når de er på uddannelse. Dette gør sig formentlig også gældende, hvis man ønsker at øge mængden af undervisere på erhvervsuddannelserne, som kommer til udlandet. Derfor vil DEG-L opfordre til, at der også ses på, hvordan det kan blive nemmere at anvende gæstelærere på erhvervsskolerne, da det kan være fremmede for den mobilitetsprojekter. Foruden ovenstående har DEG-L ikke yderligere kommentarer.

Dansk Arbejdsgiverforening (DA):

Generelle kommentarer

Overordnet finder DA det positivt, at der lægges op til øget mobilitet under uddannelse, bl.a. fordi mobilitet under uddannelse kan bidrage til at afhjælpe manglen på arbejdskraft, særligt i forbindelse med den digitale og grønne omstilling.

DA ser positivt på det særlige fokus på at øge mobiliteten blandt EUD-elever og lærlinge, bl.a. med målsætningen om at 15 % af eleverne på erhvervsuddannelserne skal deltage i mobilitet under uddannelse, samt det specifikke bilag om mobilitet for lærlinge.

DA støtter i den forbindelse op om at forenkle ansøgningsprocedurerne. Erhvervsskolerne har generelt færre internationale aktiviteter end videregående uddannelsesinstitutioner og har sjældent mulighed for at etablere specialiserede internationale enheder, der kan opbygge erfaring med ansøgning om og afrapportering af mobilitetsprojekter. En forenkling vil kunne gøre det mere attraktivt for erhvervsskoler – og virksomheder – at deltage som partnere i mobilitetsprojekter.

DA bakker op om at udbrede kendskabet til forskellige muligheder for mobilitet for unge på erhvervsuddannelserne. Mobilitet kan komme både de unge og deres fremtidige arbejdspladser til gode med ny viden og kompetencer. Muligheden for uddannelsesophold i udlandet har desuden potentialet til at styrke erhvervsuddannelsernes image som et attraktivt uddannelsesvalg. Desuden er det positivt, at man ønsker at styrke den internationale dimension ved at give mulighed for mobilitet uden for EU. Et vigtigt opmærksomhedspunkt er, at uddannelsesophold i udlandet skal være i tråd med den danske vekseluddannelsesmodel.

DA støtter op om skabe et bedre overblik over og understøtte et større samarbejde mellem de eksisterende programmer på nationalt, EU- og internationalt niveau, og derigennem bedre udnytte potentielle samspil mellem programmerne.

DA har følgende mere specifikke bemærkninger til forslagene:

Øget digitalisering er et vigtigt redskab

Det er for DA positivt, at der lægges op til mere digitalisering i forbindelse med mobilitet under uddannelse. Det kan bidrage til at forenkle ansøgningsprocessen og understøtte overførsel og anerkendelse af læringsophold.

DA støtter desuden op om at sikre fleksible rammer for mobilitet under uddannelse, herunder muligheden for at anvende 'mikroeksamensbeviser' i tråd med det danske AMU-system.

Medlemslandene kan lære af hinandens erfaringer

DA støtter op om Kommissionens tilgang, hvor der lægges op til at øge mobiliteten under uddannelse igennem udveksling af erfaringer og eksisterende bedste praksis mellem medlemslandene og i tæt samarbejde med interessenter, herunder arbejdsmarkedets parter.

Positivt med fokus på lærlinges mobilitet

Det er for DA positivt, at Kommissionen sætter særligt fokus på de udfordringer, som findes i forbindelse med lærlinges mobilitet, for både lærlinge og virksomheder. Det er et vigtigt og positivt

signal, at der lægges op til at yde mere støtte til arbejdsgiverne, herunder finansielle incitamentter udenfor AUB-systemet.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er ikke kendskab til andre landes holdninger til forslaget.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen ser grundlæggende positivt på Kommissionens intention om at øge læringsmobiliteten på tværs af grænserne i EU. Regeringen støtter således, at der sættes ambitiøse EU-mål for læringsmobilitet for at styrke den europæiske konkurrenceevne inden for de videregående uddannelser og for at fremme erhvervsuddannelsernes attraktivitet til fordel for den grønne og digitale omstilling. På sigt er det regeringens ambition, at læringsmobilitet kan blive lige så udbredt for lærlinge og elever på erhvervsuddannelser som på videregående uddannelser. Der er dog behov for større klarhed om definitionerne af de tre målsætningers målgrupper, idet særligt definitionen af gruppen af personer ”med færre muligheder” forekommer uklar. Endvidere bør der skabes større klarhed over, hvad status er for de tre målsætninger, idet det er problematisk at sætte realistiske målsætninger, når Kommissionen lægger op til nye definitioner, og det datamæssige udgangspunkt således ikke kendes og er stærkt påvirket af covid-19-pandemien. Regeringen finder det vigtigt, at rådshenstillingen ikke foregriber fremtidige forhandlinger om EU’s budget eller flerårige finansielle ramme.

Generelt kunne forslaget have gavn af en tydeligere målgruppedefinition i forhold til alle henstillingerne, idet mange af punkterne synes rettet mod alle uddannelsessektorer, ungdom og sport, hvor en tydeliggørelse af, hvilke grupper en specifik henstilling er rettet til, kunne være formålstjenligt.

Danmark støtter intentionen om at styrke sprogundervisningen og sproglige kvalifikationer generelt, men forslaget bør i afspejle, at undervisning er national kompetence. I folkeskolelovgivningen forudsættes det eksempelvis, at undervisningssproget er dansk i andre fag end sprogfag. Forslaget kan desuden risikere at virke ekskluderende på elever, som er fagligt svagere i sprogfagene, og dermed stå i vejen for deres læring. I forhold til ungdoms- og sportssektorerne, som også er omfattet af denne henstilling, forekommer forslaget om sprogundervisning ligeledes for omfangsrigt, idet disse sektorer i høj grad er båret af frivillige, hvor det ikke kan anses som hensigtsmæssigt at pålægge dem at undervise på andre sprog. Regeringen arbejder derfor for mindre præskriptive anbefalinger i forhold til denne del af forslaget.

Endelig er regeringen skeptisk over rådshenstillingens forslag om at udarbejde nationale handlingsplaner i forhold til at sikre øget læringsmobilitet, da dette er national kompetence, men regeringen er naturligvis positiv over for andre tiltag, der kan understøtte gensidig læring og udveksling af god praksis mellem medlemsstaterne.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.